

[Recensie *Niemand hoort hier meer dan jij* – Miranda July]

Droogzwemmen en een wijnvlek als liefdeselixer

Door Margo Westerbeek

Gestoord of behept met een bijzonder creatieve geest? Miranda July (1974) is een getalenteerde artistieke alleskunner. Op zestienjarige leeftijd stond ze voor de eerste keer met een eigen performance op het podium. Vervolgens maakte ze voordrachten voor de radio, korte films en regisseerde ze in 2005 de door haar geschreven speelfilm *Me and You and Everyone We Know*. Een cultfilm die niet onopgemerkt is gebleven op het Sundance Festival en het filmfestival in Cannes. *The New Yorker*, *Harper's* en *The Paris Review* hebben reeds verhalen van de Amerikaanse gepubliceerd en zojuist is haar eerste verhalenbundel *No One Belongs Here More Than You*, in vertaling *Niemand hoort hier meer dan jij*, verschenen. De bijbehorende website, www.noonebelongshereorethanyou.com, geeft weer over welk fijn gestoorde brein de veelbelovende, engelachtige Miranda July beschikt.

Met recht noemt Dave Eggers haar 'een van de origineelste nieuwe stemmen in jaren'. En July verrast, in alle opzichten. Flarden van treurige, hartverscheurende of bizarre levensverhalen wisselen elkaar af. De leesbeleving gaat alle kanten op, van unheimisch naar intiem, van ingetogen naar euforisch. Evenals de karakters van de personages, die, jong of oud, lesbisch of niet, op het eerste gezicht normaal lijken. De meesten verkeren echter in eenzaamheid en zijn in zichzelf gekeerd. Driedimensionale vriendjes, vaders die verliefd zijn op hun dochters en jonge meisjes in peepshows zijn daar exquisite voorbeelden van. July tovert een andere wereld vol sensitieve, zoekende zielen tevoorschijn. Ze leven in een eigen universum, zijn gevoelig voor machtsverhoudingen en gaan veelal gebukt onder een bepaalde contactgestoordheid.

Het ene moment zijn situaties pijnlijk herkenbaar of voelbaar. Plaatsvervangende schaamte maakt zich van je meester in 'De gedeelde patio', het eerste verhaal van de bundel. Terwijl de buurman buiten een epilepsieaanval krijgt en bijna stikt, staat de vrouwelijke hoofdpersoon weg te dromen bij de foto's die op zijn koelkast zitten geplakt. De benauwdheid straalt van de pagina's, het schaamrood staat je op de wangen. Wat ben je blij dat je er niet bij bent geweest.

Andere momenten zijn van volkomen licht absurdistische aard, zoals de jonge vrouw die drie oude mensen zwemles geeft. Droogzwemmen, want er is geen zwembad in het dorp waar ze wonen. Zwemmen in haar huis, op de keukenvloer en duiken... op het bed natuurlijk! Bloedserius zegt de zwemcoach over zichzelf: 'Ik was het soort coach dat aan de kant van het zwembad stond in plaats van erin, maar ik was voortdurend in de weer. Als ik het mag zeggen zonder onbescheiden te zijn, ze hadden mij in plaats van het water.' Ingenieus.

De liefde, of in veel gevallen het gebrek eraan, speelt menigmaal de hoofdrol. 'Majesteit', een van de sterkste verhalen, verhaalt over een vrouw die lezingen geeft over veiligheid bij aardbevingen, geen interesse heeft in het Britse koningshuis, maar dagelijks droomt van haar eerste ontmoeting met prins William en de seks die erop volgt. Elke relatie wordt aan een analyse onderworpen. Of dat nu het gevolg is van de gedachte dat er 's nachts een enge man op de trap staat en je misschien doodgaat, of vanwege een cursus romantiek.

July weet bovendien het effect van originele wendingen te bewerkstelligen. Teruggrijpend naar een eerdere passage blijkt een situatie totaal anders dan je in eerste instantie had aangenomen. De omwegen via welke personages tot inkeer komen of een besluit nemen zijn verre van alledaags. 'Mon plaisir' bijvoorbeeld is als een pijnlijke grap: komt een uitgeblust echtpaar voor onbenullig figurantenwerk op een filmset. Blijkt het nepliefkozen ineens veel makkelijker te zijn dan hun huwelijk!

'Tien ware feiten' is een toonbeeld van July's continue doordenken. De secretaresse van een accountant, die geen accountant is maar doet alsof, constateert dat zij een baan heeft dankzij zijn liefde voor een bepaalde vrouw: 'Ik denk dat hij haar op hun eerste afspraakje heeft verteld dat hij accountant was. Vervolgens heeft hij visitekaartjes laten maken (...) en er haar een overhandigd. Daarna nam hij een telefoon, voor het nummer, toen een bureau, voor de telefoon, toen een kantoorruimte, voor het bureau, en toen mij. Op een bepaalde manier werken we dus allebei voor haar.'

Ongetwijfeld weloverwogen, maar absoluut onverwacht na de voorgaande, dikwijls wrange verhalen, is de keuze voor het slotverhaal. Het is het meest romantische verhaal, dat de plastische titel 'De wijnvlek' draagt. Op 23-jarige leeftijd heeft een ongelukkige vrouw de wijnvlek in haar gezicht laten weghalen. Sinds haar huwelijk vraagt ze zich af of haar man met haar getrouwd zou zijn als ze de wijnvlek nog had. Het antwoord hierop ontvangt ze op bizarre wijze vijftien jaar later.

July's ongebreidelde fantasie die ze in ogenschijnlijk eenvoudig, maar zorgvuldig woordgebruik optekent, raakt de wereld uit je vreemdste dromen. Haar soms ontwapende, dan weer snoeiharde verhalen kenmerken zich door een rijke verbeelding, door terugkerende thema's als lesbische liefde, onschuld, eenzaamheid en bevreemding, en door karakters die lichte vormen van gestoordheid vertonen. Niet zelden legt ze de vinger op gevoelige plekken en laat ze je in verwarring achter.

En wat te zeggen van de eigenzinnige interpunctie die ze hanteert? Vond ze het gebruik van aanhalingstekens voor de directe reden overbodig, niet esthetisch of kunstzinnig misschien? Het maakt ook geen donder uit. Lees July. Betreed haar wereld, want het is een waarlijk wonderlijke.

Miranda July, Niemand hoort hier meer dan jij

Vertaald door Waldemar Noë

Uitgeverij De Bezige Bij

224 pagina's, € 17,90

ISBN 978 90 234 2546 5

Margo Westerbeek

info@margowesterbeek

06 244 38 385